

Вплив Закону України «Про адміністративну процедуру» на практику адміністративних судів

Автор: Берназюк Ян

Організація: Верховний Суд

Видання: Конституціоналіст · 2024

Дата публікації: 2024-04-01

Постійна адреса: <https://constitutionalist.com.ua/vplyv-zakonu-ukrainy-pro-administrativnu-protseduru-na-praktyku-administrativnykh-sudiv/>

Відомості про матеріал

НАЦІОНАЛЬНА ШКОЛА СУДДІВ УКРАЇНИ

Програма підготовки для підтримання кваліфікації суддів окружних адміністративних судів та помічників судів окружних та апеляційних адміністративних судів

22 лютого 2024 року

Ян БЕРНАЗЮК

суддя Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду,

доктор юридичних наук, професор

Пов'язані поняття

- Адміністративна процедура
- Адміністративний суд (публічно-правовий спір)
- Участь (виклик, повідомлення, представник)
- Формалізм
- Дискреція
- Презумпція
- Колізія
- Принцип офіційності
- Принцип пропорційності
- Довіра до суду

Запитання для дискусії

- Чому протягом двох місяців чинності Закону України «Про адміністративну процедуру» практика адміністративних судів є незначною (цей Закон згадується лише у 45 судових рішеннях (станом на 21.02.24), з них 7 – постанов Верховного Суду)?
- Чи існує неузгодженість між Законом України «Про адміністративну процедуру» та КАС України (чи потрібно вносити зміни до цих законодавчих актів)?
- Чи є Закон України «Про адміністративну процедуру» аналогом «матеріального» кодексу у сфері адміністративних правовідносин?

- Чи набрання чинності Законом України «Про адміністративну процедуру» є підставою для перегляду позиції Великої Палати ВС стосовно юрисдикції?

УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (ратифіковано Законом № 1678-VII від 16.09.2014)}

- Стаття 471
- Доступ до судів та адміністративних органів
- У рамках сфери дії цієї Угоди кожна Сторона зобов'язується забезпечити фізичним та юридичним особам іншої Сторони вільний від дискримінації по відношенню власних громадян доступ до своїх компетентних судів та адміністративних органів для захисту їхніх особистих та майнових прав.

Коментарі до Закону України «Про адміністративну процедуру»

- Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративну процедуру» / авт. колектив: Андрійко О. Ф., Бевзенко В. М. та ін.; за заг. ред. Тимощука В. П. – Київ, 2023 – 545 с.
https://pravo.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/lap_commentary_web-1.pdf
- Закон «Про адміністративну процедуру»: загальні прозорі правила взаємодії між державою та громадянами й бізнесом: посібник для публічних службовців. – Тимошук В., Бойко І., Школик А., Школьник Є. Київ. 2022. 76 с. https://api.par.in.ua/uploads/progress_report/file_uk/30/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%97%D0%90%D0%9F_2022.pdf
- Тимошук Віктор. Новели Закону України “Про адміністративну процедуру” https://www.pravojustice.eu/storage/app/media/PJ_%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%89%D1%83%D0%BA_%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%BB%D0%B8%20%D0%97%D0%90%D0%9F_12.08.2022.pdf
- Тимошук Віктор. Основні новели Закону України «Про адміністративну процедуру». Поради для ОМС https://hromady.org/wp-content/uploads/2023/12/%D0%97%D0%90%D0%9F_%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%89%D1%83%D0%BA_%D0%90%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%9E%D0%A2%D0%93_12.12.2023-1.pdf

Закон України «Про адміністративну процедуру»

- Ст. 1.2
- Дія цього Закону не поширюється на відносини, що виникають під час, зокрема, конституційного провадження, кримінального провадження, судового провадження, застосування законодавства про національну безпеку і оборону.
- Ст. 3.1
- Адміністративна процедура визначається Конституцією України, цим Законом та іншими законами України, міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та з урахуванням практики Європейського суду з прав людини.

Закон України «Про адміністративну процедуру»

- Ст. 6.4
- Висновки про застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду, є обов'язковими для всіх адміністративних органів, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права.
- Ст. 6.5

- Адміністративний орган, що порушив право, свободу чи законний інтерес особи, зобов'язаний за власною ініціативою протягом розумного строку з дня виявлення порушення поновити право, свободу чи законний інтерес, не чекаючи подання скарги чи пред'явлення позову та запобігаючи повторенню порушення у майбутньому.
- Ст. 18.1
- 1. Особа має право на оскарження рішень, дій чи бездіяльності адміністративного органу в порядку адміністративного оскарження відповідно до цього Закону та/або в судовому порядку.

Закон України «Про адміністративну процедуру»

- Ст. 21.9
- У разі недосягнення адміністративними органами згоди щодо компетенції та відсутності органу, який є органом вищого рівня для таких адміністративних органів, адміністративний орган або особа має право звернутися до суду для встановлення органу, компетентного вирішувати відповідну справу.
- Ст. 23.1
- Посадова особа адміністративного органу, яка розглядає справу, не може брати участі в адміністративному провадженні та підлягає відводу (самовідводу), якщо, зокрема, вона бере участь в одному й тому самому судовому провадженні з учасником адміністративного провадження або його представником.
- Ст. 45.1
- Не підлягає розгляду, зокрема, заява, в якій порушено питання, яке станом на день подання заяви до адміністративного органу розглядається судом або щодо якого ухвалено судові рішення про відмову в задоволенні вимог заявника, крім випадків зміни істотних для вирішення справи обставин (умов).

Закон України «Про адміністративну процедуру»

- Ст. 64.1
- Адміністративний орган зупиняє адміністративне провадження, у тому числі на вимогу особи, у разі, зокрема, об'єктивної неможливості розгляду цієї справи до вирішення іншої справи, яка розглядається судом або іншим адміністративним органом (до набрання законної сили рішенням суду або вирішення питання адміністративним органом в іншій справі);
- Ст. 65.1
- Відмова учасника, за ініціативою якого розпочато адміністративне провадження, від розгляду його заяви або скарги є підставою для закриття такого провадження, крім випадків, якщо, зокрема, з того самого питання є судові рішення, що набрало законної сили;
- Ст. 69.3
- Якщо судовим рішенням, що набрало законної сили, або рішенням суб'єкта розгляду скарги адміністративний орган зобов'язано прийняти адміністративний акт певного змісту, повторний розгляд справи не проводиться.

Закон України «Про адміністративну процедуру»

- Ст. 71.1
- В адміністративному акті, який негативно впливає на право, свободу чи законний інтерес особи або покладає на неї певний обов'язок, зазначаються строки і порядок його оскарження (у тому числі найменування та місцезнаходження адміністративного органу, який є суб'єктом розгляду скарги, та вид суду, до якого особа може подати позов). У разі якщо подання скарги чи пред'явлення позову не зупиняє дію адміністративного акта, у заключній частині повинна міститися вказівка на такий винятковий правовий наслідок з посиланням на правові підстави для такого винятку.

- Ст. 76.1
- Адміністративний акт втрачає чинність внаслідок, зокрема, його скасування в порядку адміністративного оскарження або судом.
- Ст. 77.4
- Особа, яка має на це законний інтерес, може вимагати визнання адміністративного акта нікчемним від адміністративного органу, що його прийняв, чи звернутися з відповідним позовом до суду.

Закон України «Про адміністративну процедуру»

- Ст. 79.3
- 3. У разі відсутності адміністративного органу вищого рівня скарга щодо прийнятого адміністративного акта, процедурних рішень, дій чи бездіяльності адміністративного органу подається до того самого адміністративного органу, який прийняв адміністративний акт, вчинив процедурні дії та/або прийняв процедурне рішення чи допустив бездіяльність, що оскаржуються, якщо при ньому утворено комісію з розгляду скарг. Такий адміністративний орган має статус суб'єкта розгляду скарги.
- У разі якщо такий адміністративний орган не утворив комісію з розгляду скарг, скарга на адміністративний акт, процедурне рішення, дію чи бездіяльність адміністративного органу подається до суду відповідно до закону.
- Ст. 90.1
- Особа має право подати заяву про перегляд адміністративного акта за нововиявленими обставинами, якщо, зокрема, рішенням суду, яке набрало законної сили, встановлено, що адміністративний акт прийнято внаслідок обману, погрози чи іншого протиправного впливу на адміністративний орган.

Закон України «Про адміністративну процедуру»

- Ст. 93
- Виконання адміністративного акта, спрямованого на виконання будь-якої дії чи утримання від будь-яких дій, може бути забезпечено адміністративним органом шляхом застосування до особи заходів впливу,
- Заходами впливу є:
 - 1) вчинення дій за рахунок зобов'язаної особи - адресата адміністративного акта іншою особою у порядку, визначеному статтею 95 цього Закону;
 - 2) накладення грошового стягнення за невиконання адміністративного акта у порядку, визначеному статтею 96 цього Закону;
 - 3) безпосередній вплив, що здійснюється з підстав та у порядку, визначених законом.
- 4. У разі якщо адміністративний акт добровільно не виконано зобов'язаною особою - адресатом адміністративного акта, адміністративний орган приймає рішення про застосування заходу впливу.
- Ст. 100.3
- 3. Рішення адміністративного органу щодо застосування заходу (заходів) впливу може бути оскаржено до суду у порядку, передбаченому законом.

Розділ IX. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

- 1. Дія цього Закону поширюється на відносини, що виникають під час здійснення Національним банком України функцій публічної адміністрації, з 1 січня 2025 року.
- 3. До приведення законодавчих актів у відповідність із цим Законом вони застосовуються в частині, що не суперечить принципам цього Закону.

- 4. Адміністративні провадження, які на день набрання чинності цим Законом перебувають на розгляді адміністративного органу, завершуються відповідно до положень цього Закону.
- 5. Адміністративні акти, прийняті після набрання чинності цим Законом, оскаржуються за правилами адміністративного оскарження у порядку, визначеному цим Законом.
- 6. Перебіг строків виконання процедур в адміністративному провадженні, що розпочалися до набрання чинності цим Законом, обчислюється відповідно до положень, які діяли до набрання чинності цим Законом.
- 7. До забезпечення можливості подання заяв або скарг в електронній формі з використанням Єдиного державного вебпорталу електронних послуг такі заяви чи скарги в електронній формі подаються з використанням інших призначених для цього інформаційно-телекомунікаційних систем.

Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів у зв'язку з прийняттям Закону України "Про адміністративну процедуру" (р.н. 10161)

- Розроблено Кабінетом Міністрів України 18.10.2023 та передбачає внесення змін до 122 законів України.
- Основні зауваження Головного науково-експертного управління:
- визначене чинною редакцією Закону України «Про адміністративну процедуру» право особи на оскарження рішень, дій чи бездіяльності адміністративного органу в порядку адміністративного оскарження відповідно до цього Закону та/або в судовому порядку (ч. 1 ст. 18), а також ініційовані проектом зміни до галузевих законів, які передбачають можливість вирішення спорів в порядку адміністративного оскарження та/або в судовому порядку, законодавчо уможливають перетинання компетенції адміністративних судів та адміністративних органів, що може створити труднощі для правозастосування;
- чинною редакцією Кодексу адміністративного судочинства України передбачена можливість оскарження нормативно-правових та індивідуальних актів, водночас не передбачена можливість оскарження саме «адміністративних актів»;
- правовий механізм, за яким центральний орган виконавчої влади може розглядати та вирішувати по суті скарги щодо адміністративних актів органів місцевого самоврядування, викликає сумніви з точки зору його конституційності.

Яутріте Брієде. Навіщо Україні закон про адмінпроцедуру: досвід Латвії

- Після набрання чинності закону про адміністративну процедуру в Латвії збільшилася кількість адміністративних спорів. Одна з головних причин - громадяни та бізнес отримали більше можливостей для захисту своїх прав проти державних установ.
- І в цьому є один важливий побічний ефект. Розширення прав громадян і бізнесу та забезпечення чітких правил спонукали державні органи вдосконалювати свою роботу. Як наслідок, громадяни стали більш задоволені якістю державних послуг, і кількість суперечок суттєво знизилась.

Закон про адміністративну процедуру є мірилом рішень і дій адмінорганів в інтересах людини, – суддя ВС Володимир Бевзенко

- Про цей Закон почали говорити ще 1998 року, коли було підписано Указ Президента України «Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи в Україні», у якому передбачалися різні напрями реформування системи державного управління для побудови демократичної, соціальної, правової держави, утвердження і забезпечення прав людини і громадянина.
- У 2005 році в КАС України було передбачено судове оскарження рішень, дій, бездіяльності суб'єктів владних повноважень. У наступних редакціях цього Кодексу конкретизовано і викладено поняття

індивідуального акта, під яким мається на увазі адміністративний акт. Також була впроваджена така новела, як адміністративна послуга – сервісна діяльність адміністративних органів щодо фізичних та юридичних осіб. Але правова основа прийняття таких адміністративних актів у кодифікованому вигляді запроваджена тепер Законом України «Про адміністративну процедуру».

Віктор Тимошук. Чому Рада зволікає із законом про адмінпроцедуру?

- Позитивними новелами, щонайменше, є:
- встановлення права особи бути вислуханою перед прийняттям несприятливого адмінакта. Це може дозволити змінити позицію органу влади, рухатися до позитивного рішення;
- впровадження категорії «заінтересованих осіб». Це має запобігати конфліктам, сприяти прийняттю збалансованих рішень, зокрема й у справах, пов'язаних із виділенням земельних ділянок під забудову;
- встановлення обов'язку адміністративних органів мотивувати негативні рішення та зазначати порядок їх оскарження;
- принцип офіційності, згідно з яким органи влади повинні збирати інформацію і документи, а не перекладати ці обов'язки на громадян чи бізнес;
- прості правила «представництва» в адміністративному провадженні, зокрема без нотаріальної довіреності для більшості справ. Це заощадить час і кошти громадян;
- правило мовчазної згоди при отриманні погоджень від інших органів. Це дозволить раціоналізувати розгляд справ і прискорити прийняття рішень;
- встановлення правила про набрання чинності адмінактом з моменту доведення його до відома особи і визначення порядку такого доведення;
- створення ефективних умов для оскарження адмінактів у адміністративному порядку. Цей механізм, завдяки колегіальному розглядові скарг та можливості залучити громадськість, має повернути довіру до позасудових механізмів оскарження;
- врегулювання питання відкликання/визнання недійсними адмінактів. Це дозволить і публічні інтереси забезпечити, коли є потреба у відкликанні рішення адміністративного органу (з відповідним відшкодуванням), і приватних осіб захистити від безпідставного припинення дії адмінактів.

Смокович М. І. Строки звернення до суду в адміністративному судочинстві

- Вважаємо, законодавець розмістив положення про строк звернення до суду в Кодексі адміністративного судочинства України за відсутності Адміністративного кодексу як акта, який міститиме загальні норми матеріального публічного права, про прийняття якого вирішується питання. У ньому й буде визначено строки звернення до суду.
- Можливо, з метою однозначного та чіткого підходу до розкриття поняття про цей строк законодавець назве його позовною давністю.
- Унесення положень про строк звернення до суду в процесуальному законодавстві є явищем тимчасовим, яке найближчим часом буде виправлено.

Постанови Верховного Суду від 25 жовтня 2022 року у справі № 200/13288/21, від 13 жовтня 2022 року у справі №380/13558/21, від 01 травня 2023 року у справі № 540/913/21, від 16 травня 2023 року у справі № 380/3195/22 та від 23 червня 2023 року у справі № 160/6214/21

- Відповідно до пункту 7 частини першої статті 2 Закону України «Про адміністративну процедуру» (набирає чинності 15 грудня 2023 року) дискреційне повноваження - повноваження, надане адміністративному органу законом, обирати один із можливих варіантів рішення відповідно до закону та мети, з якою таке повноваження надано.
- Частиною третьою статті 6 цього ж Закону визначено, що здійснення адміністративним органом дискреційного повноваження вважається законним у разі дотримання таких умов:
- 1) дискреційне повноваження передбачено законом;
- 2) дискреційне повноваження здійснюється у межах та у спосіб, що передбачені Конституцією України та законом;
- 3) правомірний вибір здійснено адміністративним органом для досягнення мети, з якою йому надано дискреційне повноваження, і відповідає принципам адміністративної процедури, визначеним цим Законом;
- 4) вибір рішення адміністративного органу здійснюється без відступлення від попередніх рішень, прийнятих тим самим адміністративним органом в однакових чи подібних справах, крім обґрунтованих випадків.

Постанови Верховного Суду від 25 жовтня 2022 року у справі № 200/13288/21, від 13 жовтня 2022 року у справі №380/13558/21, від 01 травня 2023 року у справі № 540/913/21, від 16 травня 2023 року у справі № 380/3195/22 та від 23 червня 2023 року у справі № 160/6214/21

- Дискреційними є такі повноваження, у межах яких норма права допускає кілька варіантів поведінки суб'єкта владних повноважень у кожній конкретній ситуації та встановлених обставинах справи, кожна з яких буде правомірною.
- Характерними ознаками адміністративного розсуду (дискреції) є:
- 1) реалізація дискреційних повноважень має відповідати принципу верховенства права;
- 2) їх здійснення можливе лише у разі відсутності єдиного можливого варіанту поведінки;
- 3) суб'єкти владних повноважень мають можливість вибрати оптимальний варіант поведінки з метою врегулювання певного кола суспільних відносин; 4
-) суб'єкти управлінської діяльності застосовують адміністративний розсуд відповідно до належної мети, без наявності власної вигоди та впливу сторонніх факторів.

Постанова Верховного Суду від 13 лютого 2024 року у справі № 320/5934/22

- Відповідно до пункту «б» частини першої статті 2 Закону України «Про адміністративну процедуру» публічний інтерес - інтерес держави, суспільства, територіальної громади, а також важливі для великої кількості осіб інтереси та потреби;.
- Частиною другою статті 11 цього ж Закону визначено, що адміністративний акт повинен прийматися з дотриманням необхідного балансу між несприятливими наслідками для права, свободи чи законного інтересу особи і цілями, на досягнення яких спрямований адміністративний акт. Негативні наслідки для особи та публічних інтересів повинні бути найменшими.
- Стаття 59 Закону України «Про адміністративну процедуру» визначає особливості адміністративного провадження з великою кількістю осіб.
- Зокрема, частиною першою цієї статті передбачено, що для розгляду та вирішення справи, що стосується великої кількості осіб (як правило, більше десяти осіб), до участі в адміністративному провадженні можуть залучатися представники таких осіб, а також, у випадках, передбачених законом, представники громадських об'єднань.

- У справі, що стосується великої кількості осіб з однаковими інтересами, адміністративний орган може звернутися до таких осіб з вимогою призначити спільного представника. Якщо протягом встановленого адміністративним органом строку така вимога не буде виконана, адміністративний орган має право призначити з кола таких осіб спільного представника на власний розсуд.
- Крім того, згідно з частиною другою статті 75 Закону України «Про адміністративну процедуру» адміністративний акт, що стосується великої кількості осіб, доводиться до відома таких осіб через офіційний веб-сайт адміністративного органу та/або шляхом публікації у друкованих медіа із зазначенням суті рішення, порядку ознайомлення з актом та порядку його оскарження.

Ухвала Верховного Суду від 30 січня 2024 року у справі № 420/3179/22

- Згідно з положеннями пункту 1 частини першої статті 4 Закону України «Про адміністративну процедуру» принципами адміністративної процедури є, зокрема верховенство права, у тому числі законності та юридичної визначеності.
- Частинами першою та другою статті 6 цього ж Закону визначено, що адміністративний орган здійснює адміністративне провадження виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією України, цим Законом та іншими законами України, а також на підставі міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.
- Адміністративний орган застосовує інші нормативно-правові акти, прийняті відповідним органом державної влади, органом влади Автономної Республіки Крим або органом місцевого самоврядування на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією України та законом.
- Органи державної влади та місцевого самоврядування, їх посадові особи повинні діяти виключно на підставі та у межах повноважень, визначених Конституцією та законами України; відповідний орган застосовує у своїй діяльності інші нормативно-правові акти, якщо вони прийняті відповідним суб'єктом у межах повноважень, визначених Конституцією та законами України, та якщо такі акти не суперечать Конституції та законам України.

Принцип офіційності

- Відповідно до ст. ст. 4 та 16 Закону України «Про адміністративну процедуру» одним з принципів адміністративної процедури є принцип офіційності; адміністративний орган зобов'язаний встановлювати обставини, що мають значення для вирішення справи, і за необхідності збирати для цього документи та інші докази з власної ініціативи, у тому числі без залучення особи витребувати документи та відомості, отримувати погодження та висновки, необхідні для вирішення справи.
- Адміністративний орган не може зобов'язувати особу самостійно отримувати документи та інші докази, необхідні для здійснення адміністративного провадження, якщо такий обов'язок не визначено законом.
- Адміністративний орган не може вимагати від особи надання документів та відомостей, що перебувають у володінні адміністративного органу або іншого органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи або організації, що належить до сфери управління такого органу.

Презумпція правомірності

- Ст. 15. Презумпція правомірності дій та вимог особи
- 1. Дії та вимоги особи є правомірними, доки інше не буде доведено під час розгляду та/або вирішення справи.
- 2. Сумніви щодо правомірності дій та вимог особи, що виникають внаслідок неоднозначного (множинного) трактування норми права, повинні тлумачитися адміністративним органом на користь їх правомірності.

Україна ввійшла до сім'ї європейських держав із загальною адміністративною процедурою

- Запропонував методологію вирішення колізії між Законом на КАС України, відповідно до якої слід відповісти на такі запитання:
- чи є правовідносини, які оцінюємо, публічними (адміністративно-правовими) – регулюються ст. 125 Конституції України; ч. 1 ст. 2 і ч. 1 ст. 19 КАС України;
- чи має місце адміністративна процедура (визначений законом порядок розгляду та вирішення справи) – п. 5 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про адміністративну процедуру»;
- чи маємо ми справу саме з адміністративним актом (рішення або юридично значуща дія індивідуального характеру, прийняте (вчинена) адміністративним органом для вирішення конкретної справи та спрямоване (спрямована) на набуття, зміну, припинення чи реалізацію прав та/або обов'язків окремої особи (осіб)) – п. 3 ч. 1 ст. 2 Закону України «Про адміністративну процедуру».
- Лише ствердна відповідь на всі три запитання (виявлення всіх передумов) свідчатиме про можливість застосування Закону України «Про адміністративну процедуру» чи принципів цього Закону або спеціальних законів, інших підзаконних нормативних актів.

Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи

- Резолюція КМРЄ (77)31 Про захист особи стосовно актів адміністративних органів влади:
- Рекомендація (80)2 щодо здійснення дискреційних повноважень адміністративними органами
- Рекомендація (87)16 щодо адміністративних процедур, які зачіпають велику кількість осіб
- Рекомендація CM/Rec(2007)7 щодо належного адміністрування

Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»

- Державний нагляд (контроль) здійснюється за принципами:
- (безпека – екологія – споживач) пріоритетності безпеки у питаннях життя і здоров'я людини, функціонування і розвитку суспільства, середовища проживання і життєдіяльності перед будь-якими іншими інтересами і цілями у сфері господарської діяльності;
- рівності прав і законних інтересів усіх суб'єктів господарювання;
- об'єктивності та неупередженості здійснення державного нагляду (контролю), неприпустимості проведення перевірок суб'єктів господарювання за анонімними та іншими безпідставними заявами, а також невідворотності відповідальності осіб за подання таких заяв;
- (формалізм) здійснення державного нагляду (контролю) лише за наявності підстав та в порядку, визначених законом; невтручання органу державного нагляду (контролю) у діяльність суб'єкта господарювання, якщо вона здійснюється в межах закону;
- відкритості, прозорості, плановості й системності державного нагляду (контролю);
- відповідальності органу державного нагляду (контролю) та його посадових осіб за шкоду, заподіяну суб'єкту господарювання внаслідок порушення вимог законодавства, порушення прав та законних інтересів суб'єкта господарювання;
- (на користь) презумпції правомірності діяльності суб'єкта господарювання у разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів допускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків суб'єкта господарювання та/або повноважень органу державного нагляду (контролю);
- (мета відповідальності) орієнтованості державного нагляду (контролю) на запобігання правопорушенням у сфері господарської діяльності;

Використані джерела

- Берназюк Ян. Адміністративний кодекс України як необхідна додаткова гарантія захисту людини в публічно-правовій сфері <https://sud.ua/ru/news/blog/122338-administrativniy-kodeks-ukrayini-yak-neobkhdn-a-dodatкова-garantiya-zakhistu-lyudini-v-publichno-pravoviy-sferi>
- Берназюк Ян. Суддя ВС розповів, чому прийняття Адміністративного кодексу є необхідним – <https://sud.ua/ru/news/publication/122874-administrativniy-kodeks-ukrayini-yak-neobkhdna-dodatкова-garantiya-zakhist-u-lyudini-v-publichno-pravoviy-sferi-56f463>
- Берназюк Я.О. Законодавство у сфері соціального захисту потребує кодифікації, 15.05.2018: <https://sud.ua/ru/news/blog/118729-zakonodavstvo-u-sferi-sotsialnogo-zakhistu-potrebuye-kodifikatsiyi>
- Берназюк Ян. Конституційний принцип рівності та його особливості в адміністративному судочинстві <https://sud.ua/ru/news/blog/143839-konstitutsiyniy-prinsip-rivnosti-ta-yogo-osoblivosti-v-administrativnomu-sudochinstvi>
- Берназюк Ян. Міжнародні стандарти дотримання принципу змагальності в судовому процесі <https://sud.ua/ru/news/blog/149910-mizhnarodni-standarti-dotrimannya-printsipu-zmagalnosti-v-sudovomu-protsesi>
- Берназюк Ян. Правові підстави звернення суб'єкта владних повноважень з позовом до суб'єкта приватного права <https://sud.ua/ru/news/blog/165093-pravovi-pidstavi-zvernennya-subyektu-vladnikh-povno-vazhen-z-pozovom-do-subyektu-privatnogo-prava>
- Берназюк Ян. Принцип офіційного з'ясування всіх обставин у справі: особливості адміністративного судочинства // Constitutionalist.com.ua <https://constitutionalist.com.ua/pryntsy-p-ofitsijnogo-z-iasuvannia-vsikh-obstavyn-u-spravi-osoblyvosti-administrativnoho-sudochynstva>
- Берназюк Ян. Письмове провадження та право бути почутим (між принципом процесуальної економії та доступом до правосуддя) (16.02.2024)

Використані джерела

- 9. Берназюк Ян. Звернення суб'єкта владних повноважень із позовом до адміністративного суду: виняток чи необхідність <https://sud.ua/ru/news/blog/164638-zvernennya-subyektu-vladnikh-povnovazhen-z-pozovom-do-administrativnogo-sudu-vinyatok-chi-neobkhdnist>
- 10. Берназюк Ян. Правові підстави звернення суб'єкта владних повноважень з позовом до суб'єкта приватного права <https://sud.ua/ru/news/blog/165093-pravovi-pidstavi-zvernennya-subyektu-vladnikh-povno-vazhen-z-pozovom-do-subyektu-privatnogo-prava>
- 11. Берназюк Ян. Правові підстави звернення суб'єкта владних повноважень з позовом до суб'єкта приватного права // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О.Дідоренка. – 2020, № 1 (89), С. 121-134. <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/913/828>
- 12. Берназюк Ян. Звернення суб'єкта владних повноважень з позовом до адміністративного суду: виняток чи необхідність? // Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, серія «Юридичні науки» Том 31 (70) № 2 2020 Частина 2. – С. 20-28 <http://juris.vernadskeyjournals.in.ua/archive?id=51>
- 13. Берназюк Ян. Про позови, які не підлягають судовому розгляду. Судово-юридична газета. 2019. URL : <https://sud.ua/ru/news/blog/140426-pro-pozovi-yaki-ne-pidlyagayut-sudovomu-rozglyadu>
- 14. Берназюк Ян. Звернення до адміністративного суду з метою захисту інтересів територіальної громади є невід'ємним правом органу місцевого самоврядування. Судово-юридична газета. 2020. URL : <https://sud.ua/ru/news/blog/158827-zvernennya-do-administrativnogo-sudu-z-metoyu-zakhistu-interesiv-teritorialnoyi-gromadi-ye-nevidyemnim-pravom-organu-mistsevogo-samovryaduvannya>
- 15. Берназюк Ян. Окремі питання розмежування предметної юрисдикції судів у справах за участю органів місцевого самоврядування // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – Серія Право. – Випуск 49. – Т. 2. – С. 170-173. http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.49/part_2/42.pdf

- 16. Берназюк Ян. Право органів місцевого самоврядування на звернення до адміністративного суду для захисту інтересів територіальної громади // Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського, серія «Юридичні науки» Том 31 (70) № 1 2020 – С. 112-117
<http://juris.vernadskyjournals.in.ua/31-70-1>

Використані джерела

- 17. Берназюк Ян. Ознаки та зміст суспільного (публічного) інтересу, його співвідношення з державними інтересами // Право і суспільство № 6/2021 С. 146-153.
http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/6_2021/21.pdf
- 18. Берназюк Ян. Критерії дотримання балансу суспільних (публічних) та приватних інтересів у національній судовій практиці // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О.Дідоренка. – 2021, № 4 (96), С. 22-35 <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/1429/1302>
- 19. Берназюк Ян. Захист суспільного (публічного) інтересу як критерій обмеження конституційних прав та свобод особи // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2021. – Серія Право. – Випуск 68, С. 124-130. https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/02/NVUzhNU_68.pdf
- 20. Берназюк Ян. Поняття суспільного (публічного) інтересу в адміністративному судочинстві. The concept of public (public) interest in administrative judiciary // Visegrad Journal on Human Rights. 2021, № 6, С. 11-16. https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2022/02/VJRHR_6_2021_Last.pdf
- 21. Берназюк Ян. Аналіз судової практики в деяких категоріях справ щодо захисту суспільного (публічного) інтересу // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О.Дідоренка. – 2022, № 1 (97), С. 159-168. <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/1466>
- 22. Берназюк Ян. Суб'єкти захисту суспільного (публічного) інтересу в адміністративному судочинстві // Слово Національної школи суддів України. 2021, № 4 (37), С. 85-96
http://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2021/4_37_2021/Shkola-suddiv4-2021.pdf
- 23. Берназюк Ян. Вирішення адміністративних спорів між суб'єктами владних повноважень https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Spori_SVP_prezent.pdf
- 24. Берназюк Ян. Принцип законності як один із елементів верховенства права: особливості застосування під час вирішення соціальних спорів» [https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/presentation_bernaziuk_effectivenii_zahist%20\(1\).pdf](https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/presentation_bernaziuk_effectivenii_zahist%20(1).pdf)
- 25. Берназюк Ян. «Доктрина actio popularis (позов на захист суспільних інтересів) в аспекті гарантованого права на доступ до правосуддя (26.01.24)
<https://constitutionalist.com.ua/doktryna-actio-popularis-pozov-na-zakhyst-suspilnykh-interesiv-v-aspekti-harantovanoho-prava-na-dostup-do-pravosuddia>
- 26. Берназюк Ян. Адміністративний суд: конституційний статус, завдання та місце в системі судоустрою України // Слово Національної школи суддів України. – 2023, № 2(43) 2023, С. 28-46.
http://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2023_2_43/slovo02-23.pdf

Додаткові джерела

- https://www.pravojustice.eu/storage/app/media/PJ_%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%89%D1%83%D0%BA_%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%97%D0%90%D0%9F_12.08.2022.pdf
- <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43026>
- https://sud.ua/ru/news/publication/220800-zakon-pro-administrativnu-protseduru-ye-mirilom-rishen-i-diy-adminnorganiv-v-interesakh-lyudini-suddya-vs-volodimir-bevzenko?fbclid=IwAR2LoFg6tcprhDhm6JV_Py0Jrx-56qvtpbgpp16Waf-H5HvUlnqZQO40ZUc
- <https://zn.ua/ukr/internal/chomu-rada-blokuje-zakon-pro-adminprotseduru.html>

- [https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/presentation_bernaziuk_effectivenii_zahist\(1\).pdf](https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/presentation_bernaziuk_effectivenii_zahist(1).pdf)

Джерела та матеріали

1. Коментарі до Закону України «Про адміністративну процедуру». https://pravo.org.ua/wp-content/uploads/2023/06/lap_commentary_web-1.pdf
2. Коментарі до Закону України «Про адміністративну процедуру». https://api.par.in.ua/uploads/progress_report/file_uk/30/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%97%D0%90%D0%9F_2022.pdf
3. Коментарі до Закону України «Про адміністративну процедуру». https://www.pravojustice.eu/storage/app/media/PJ_%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%89%D1%83%D0%BA_%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%BB%D0%B8%20%D0%97%D0%90%D0%9F_12.08.2022.pdf
4. Коментарі до Закону України «Про адміністративну процедуру». https://hromady.org/wp-content/uploads/2023/12/%D0%97%D0%90%D0%9F_%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%89%D1%83%D0%BA_%D0%90%D1%81%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F-%D0%9E%D0%A2%D0%93_12.12.2023-1.pdf
5. Використані джерела. <https://sud.ua/ru/news/blog/122338-administrativniy-kodeks-ukrayini-yak-neobkhidna-dodatкова-garantiya-zakhistu-lyudini-v-publichno-pravoviy-sferi>
6. Використані джерела. <https://sud.ua/ru/news/publication/122874-administrativniy-kodeks-ukrayini-yak-neobkhidna-dodatкова-garantiya-zakhistu-lyudini-v-publichno-pravoviy-sferi-56f463>
7. Використані джерела. <https://sud.ua/ru/news/blog/118729-zakonodavstvo-u-sferi-sotsialnogo-zakhistu-potrebuye-kodifikatsiyi>
8. Використані джерела. <https://sud.ua/ru/news/blog/143839-konstitutsiyniy-prinsip-rivnosti-ta-yogo-osoblivosti-v-administrativnomu-sudochinstvi>
9. Використані джерела. <https://sud.ua/ru/news/blog/149910-mizhnarodni-standarti-dotrimannya-printsipu-zmagalnosti-v-sudovomu-protsezi>
10. Використані джерела. <https://sud.ua/ru/news/blog/165093-pravovi-pidstavi-zvernennya-subyektu-vladnikh-povnovazhen-z-pozovom-do-subyektu-privatnogo-prava>
11. Використані джерела. <https://constitutionalist.com.ua/pryntsyyp-ofitsijnoho-z-iasuvannia-vsikh-obstavyn-u-spravi-osoblyvosti-administrativnogo-sudochynstva>
12. Використані джерела. <https://sud.ua/ru/news/blog/164638-zvernennya-subyektu-vladnikh-povnovazhen-z-pozovom-do-administrativnogo-sudu-vinyatok-chi-neobkhidnist>
13. Використані джерела. <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/913/828>
14. Використані джерела. <http://juris.vernadskeyjournals.in.ua/archive?id=51>
15. Використані джерела. <https://sud.ua/ru/news/blog/140426-pro-pozovi-yaki-ne-pidlyagayut-sudovomu-rozglyadu>
16. Використані джерела. <https://sud.ua/ru/news/blog/158827-zvernennya-do-administrativnogo-sudu-z-metoyu-zakhistu-interesiv-teritorialnoyi-gromadi-ye-nevidymnim-pravom-organu-mistsevogo-samovryaduvannya>
17. Використані джерела. http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.49/part_2/42.pdf
18. Використані джерела. <http://juris.vernadskeyjournals.in.ua/31-70-1>
19. Використані джерела. http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2021/6_2021/21.pdf
20. Використані джерела. <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/1429/1302>
21. Використані джерела. https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2022/02/NVUzhNU_68.pdf
22. Використані джерела. https://journal-vjhr.sk/wp-content/uploads/2022/02/VJHR_6_2021_Last.pdf
23. Використані джерела. <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/1466>
24. Використані джерела. http://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2021/4_37_2021/Shkola-suddiv4-2021.pdf
25. Використані джерела. https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/Spori_SVP_prezent.pdf
26. Використані джерела. [https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/presentation_bernaziuk_effectivenii_zahist%20\(1\).pdf](https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/presentation_bernaziuk_effectivenii_zahist%20(1).pdf)
27. Використані джерела. <https://constitutionalist.com.ua/doktryna-actio-popularis-pozov-na-zakhyst-suspilnykh-interesiv-v-aspekti-harantovanoho-prava-na-dostup-do-pravosuddia>

28. Використані джерела. http://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2023_2_43/slovo02-23.pdf
29. Додаткові джерела. https://www.pravojustice.eu/storage/app/media/PJ_%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%89%D1%83%D0%BA_%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%97%D0%90%D0%9F_12.08.2022.pdf
30. Додаткові джерела. https://www.pravojustice.eu/storage/app/media/PJ_%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%89%D1%83%D0%BA_%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D0%97%D0%90%D0%9F_12.08.2022.pdf
31. Додаткові джерела. <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43026>
32. Додаткові джерела. https://sud.ua/ru/news/publication/220800-zakon-pro-administrativnu-protseduru-ye-mirilom-rishen-i-diy-ad-minorganiv-v-interesakh-lyudini-suddya-vs-volodimir-bevzenko?fbclid=IwAR2LoFg6tcprhDhm6JV_Py0Jrx-56qvtbpgppl6WAf-H5HvUlnqZQO40ZUc
33. Додаткові джерела. <https://zn.ua/ukr/internal/chomu-rada-blokuje-zakon-pro-adminprotseduru.html>
34. Додаткові джерела. [https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/presentation_bernaziuk_effectivenii_zahist\(1\).pdf](https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/presentation_bernaziuk_effectivenii_zahist(1).pdf)
35. Додаткові джерела. https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/presentation_bernaziuk_effectivenii_zahist

Файли матеріалу

Оригінальний файл автора